

«خمینی آذربایجان» که بود؟/ نحوه شهادت اولین شهید محراب

شهادی محراب ۶ نفر است که امام علی ابن ابیطالب (ع) اولین شهید محراب است که امامان جمعه کشورمان و در راس آنها علما و ائمه جمعه خطه آذربایجان به تاسی و پیروزی از راه و منش حضرت علی (ع)؛ در جریان برگزاری نماز جمعه به دست منافقین کوردل ترور شدند.

شهادی محراب ۶ نفر است که امام علی ابن ابیطالب (ع) اولین شهید محراب است که امامان جمعه کشورمان و در راس آنها علما و ائمه جمعه خطه آذربایجان به تاسی و پیروزی از راه و منش حضرت علی (ع)؛ در جریان برگزاری نماز جمعه به دست منافقین کوردل ترور شدند. به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، امسال ۳۹ سالگرد شهادت سیدمحمد علی قاضی طباطبایی اولین شهید محراب انقلاب است. در واقع دهم آبان ۱۳۵۸، بود که قاضی طباطبایی هدف ترور منافقان کوردل قرار گرفت، تا اینکه افتخار عنوان اولین شهید محراب انقلاب را به خود اختصاص دهد.

شهید قاضی طباطبایی از مبارزین پیش از انقلاب و از طرفداران امام خمینی(ره) بود که رژیم پهلوی چند بار وی را به شهرهای مختلف تبعید کرد. بعد از انقلاب، امام خمینی(ره) وی را به عنوان نماینده خود در آذربایجان شرقی و امام جمعه تبریز منصوب کرد. وی توسط گروه فرقان ترور شد و اولین شهید محراب در جمهوری اسلامی ایران نام گرفت. ناگفته نماند، شهادی محراب شش نفر است که امام علی ابن ابیطالب اولین شهید محراب است که در سال چهل هجری اتفاق افتاد و آن حضرت توسط یکی از خوارج به نام ابن ملجم مرادی - لعنة الله علیه - در مسجد کوفه در شب نوزدهم ماه رمضان هنگام اقامه نماز صبح ضربت خورده و در شب بیست و یکم ماه رمضان از دنیا رفت.

پا به پای اولین شهید محراب

با این حال شهادت در محراب میراث ماندگار اولین شهید محراب امیرالمؤمنین علی (ع) است که امامان جمعه کشورمان و در راس آنها علما و ائمه جمعه خطه آذربایجان به تاسی و پیروزی از راه و منش حضرت علی (ع)؛ در جریان برگزاری نماز جمعه به دست تروریست های مخالف جمهوری اسلامی ترور شدند.

با این وجود آیت الله سیدمحمدعلی قاضی طباطبائی، آیت الله سید اسدالله مدنی تبریزی، آیت الله سیدعبدالحسین دستغیب، آیت الله اشرفی اصفهانی و آیت الله محمد صدوقی از دیگر شهادی محراب است که دو تن از شهادی محراب به نام های سید محمدعلی قاضی طباطبائی و سید اسدالله مدنی تبریزی از خطه آذربایجان است.

از سویی درباره شهادی محراب، انقلاب و به ویژه هشت سال دفاع مقدس هر چه بگوییم کم گفته ایم؛ به طوریکه اگر دفتر خاطرات تک تک این شهدا را باز کنیم، لحظه به لحظه زندگی آنان برای نسل امروز و فردای من و شما ایرانی درس ایستادگی، استقامت، گذشت، خودسازی، ایثار، مقاومت، ولایت پذیری، عزت، استقلال و آزادی است.

حال آنچه در این راستا مهم به نظر می رسد، تحقق راه، منش و اندیشه های این شهدا، معمار بزرگ انقلاب اسلامی و رهنمودهای مقام معظم رهبری در خصوص توسعه فرهنگ مقاومت، ایثار، گذشت، عزت، استقلال و آزادی و ... در جامعه است، که پیش از اینها، شهادی محراب، انقلاب و دفاع مقدس آنها را به ما آموختند.

به هر حال آنچه در این خصوص مهم است این است که، شهادی محراب « سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی، سیداسدالله مدنی تبریزی، سید عبد الحسین دستغیب، محمد صدوقی و اشرفی اصفهانی»، در حقیقت همان میراث ماندگار اولین شهید محراب امیرالمؤمنین علی(ع) هستند، که همچون امام خویش، تمام وجود و هستی خویش را فدای این سرزمین و به ویژه احیای اسلام ناب محمدی (ص) کردند، تا اینکه ارزش های ناب اسلامی زنده بماند.

به هر حال، آیت الله سیدمحمد علی قاضی طباطبایی، اولین شهید محراب و اولین امام جمعه تبریز که در سنگر نماز جمعه به مبارزه با رژیم پهلوی پرداخت، و در این ارتباط نیز رژیم شاه از ترس نفوذ این روحانی در بین اقشار مختلف مردم، ایشان را چندین بار تبعید کرد.

«خمینی آذربایجان» که بود؟

ناگفته نماند، به عقیده کارشناسان حوزه مسایل دینی و سیاسی، آیت الله قاضی طباطبایی از بزرگ مردان تاریخ معاصر بود. ایشان در شکل گیری انقلاب شکوهمند اسلامی و برانگیختن احساسات پاک مردم نقش مهمی داشت.

شهید قاضی با سخنانی های آتشین و پخش اعلامیه های ضد رژیم، مردم قهرمان تبریز را به صحنه پیکار آورد و با این عمل شجاعانه خود، شعله بر خرمن دشمن انداخت. و در این راستا نیز، طاغوتیان به خوبی می دانستند، قیام آذربایجان یعنی به حرکت درآمدن کل ایران و این همان کابوسی بود، که دژخیمان همواره از آن وحشت داشتند.

با این اوصاف، آیت الله سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی در ششم جمادی الاولی سال ۱۳۳۱ هجری قمری در تبریز به دنیا آمد و دروس مقدماتی و سطح را در حوزه علمیه این شهر به پایان برد. این عالم مجاهد، به سال ۱۳۵۹ هجری قمری به شهر قم عزیمت کرد و حدود ۱۰ سال در آن شهر از محضر آیات سیدمحمد حجت، سید صدرالدین صدر، امام خمینی (ره) و سید محمدرضا گلپایگانی درس فرا گرفت.

سپس در سال ۱۳۶۹ هجری قمری راهی نجف شد و با تکمیل درجات علمی خود با برخورداری از محضر بزرگانی چون

آیات حکیم، خویی و بالاخص شیخ محمد حسین کاشف الغطا بهره های وافری برد و به درجه اجتهاد نایل آمد. تالیفات آن عالم بزرگوار بیش از 42 کتاب و اثر در زمینه های مختلف است که از مهمترین آنها می توان به تحقیق درباره اربعین سیدالشهدا الاجتهاد و التقليد، الفوائد، حاشیه بر رسایل و مکاسب، کفایه الاصول، رساله در مباحله و ... اشاره کرد.

کوتان سخن اینکه این شهید راه اسلام در 6 آذرماه 1348 به تبریز مراجعت کرد. وی با اوج گیری مبارزات امت بیدار و ظلم ستیز ایران که به واسطه شهادت حاج آقا مصطفی خمینی (ره) و مجالس منعقد شده برای آن فقید شهید پیش آمد؛ در آذربایجان سنگری مستحکم برای دفاع از حریم اسلام و مبارزه با مظاهر طاغوت بنا نهاد.

پس از واقعه 19 دی 1356 در قم، منزل او پناهگاه مبارزان مسلمان بود. قیام قهرمانانه مردم تبریز در 29 بهمن 1356 سال 1356 نیز با هدایت های این شخصیت بزرگ صورت گرفت.

آیت الله شهید قاضی جزو اولین کسانی بود که در آذربایجان اعلامیه خلع شاه از سلطنت را امضا کرد. در ماه های قبل از پیروزی انقلاب، رهبری جریانات حاد سیاسی، برپایی تظاهرات و تشکیل مجالس، همه بر عهده این شهید بزرگوار بود و ایشان اولین امضاء کننده اعلامیه 29 بهمن 1356 به مناسبت چهلم شهدای قم بود.

شهید قاضی طباطبایی بلافاصله بعد از پیروزی انقلاب از طرف امام به سمت امام جمعه تبریز منصوب شد و اولین نماز جمعه را در این شهر بزرگ برپا کرد. ایشان همچنین کمیته های انقلاب اسلامی آذربایجان شرقی و غربی را تشکیل داد و نقش زیادی در راه اندازی استانداری ها، فرمانداری ها و ادارات استان ایفا نمود.

نکته دیگر اینکه، هنوز 6 ماه از انقلاب شکوهمند اسلامی نگذشته بود که گروهک منحرف و مزدور فرقان، ناجوانمردانه استاد بزرگ حوزه و دانشگاه، آیت الله مرتضی مطهری را به شهادت رساند. وقتی خبر شهادت مظلومانه استاد شهید مطهری به گوش آیت الله قاضی می رسد، بسیار متأثر و غمگین می شود و همواره به اطرافیان خود می گوید: «کاش بنده هم مثل استاد مطهری روزی به فیض شهادت برسم.»

«خمینی آذربایجان» با چه سکانسی بهشتی شد؟

و در نهایت این شهید راه حق، در دهم آبان 1358 شمسی، مصادف با عید قربان، نماز عید را اقامه کرد و در همان شب در راه مراجعت به منزل توسط منافقین مورد اصابت گلوله قرار می گیرد و به فیض شهادت نائل می گردد.

از این رو، رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره)، در 11 آبان در پیامی شهادت آیت الله قاضی طباطبایی به دست گروهک فرقان را به عموم مسلمانان متعهد و علمای اعلام مجاهد و مردم غیور آذربایجان تسلیت گفتند.

امام خمینی (ره) در این پیام با تأکید بر اینکه این ترور نشانه شکست حتمی دشمنان اسلام و کشور و عجز و ناتوانی و خودباختگی آنان است، معتقد بودند: «در انقلابی که ابرقدرت ها را به عقب رانده و راه چپاولگری آنان را از کشور بزرگ بسته است، این ضایعات و ضایعات بالاتر، اجتناب ناپذیر است.

شهادت در راه خداوند زندگی افتخارآمیز ابدی و چراغ هدایت برای ملت هاست. ملت های مسلمان باید از فداکاری مجاهدین ما در راه استقلال و آزادی و اهداف مقدسه اسلام بزرگ الگو بگیرند؛ و با پیوستن به هم سد استعمار و استثمار را بشکنند و به پیش به سوی آزادی و زندگی انسانی بروند.»

و سخن آخر اینکه، به عقیده دوستان و یاران نزدیک این شهید محراب و به ویژه کارشناسان حوزه مسایل دینی و سیاسی، « شهید آیت الله قاضی طباطبایی همچنان که در تلاش های علمی کوشا بودند، در مبارزات سیاسی نیز شرکت فعالانه داشت. آن شهید بزرگوار دارای روحیه انقلابی و اراده ای خلل ناپذیر بودند و در پرونده قطوری که ساواک در مورد ایشان تهیه کرده، این نکته مشهود است. شرکت علنی و بارز آن شهید در مبارزات سیاسی از سال های 41 و 42 همزمان با آغاز نهضت اسلامی شروع می شود و ایشان یکی از رهبران و پایه های نهضت در آذربایجان بودند که در جریان همین مبارزات دستگیر و در زندان قزل قلعه تهران زندانی شدند.

در سایه سار زیر چتر «خمینی آذربایجان»

همچنین در ارتباط، آیت الله شهید قاضی به اتهام اینکه در خلال بحث پیرامون حکومت اسلامی و جنایات اسرائیل در یک سخنرانی علنی نام امام را به عظمت و عزت بر زبان آورد به مدت شش ماه به بافق کرمان تبعید شد. پس از آن به بهانه دیگری 6 ماه دیگر به زنجان تبعید شد. شهید قاضی در تبریز تنها نماینده تام الاختیار حضرت امام خمینی (ره) بوده و نقش ایشان در شکل دادن به مبارزات مردم تبریز نیز شایان توجه است.

بنابراین محور مبارزه در آذربایجان شرقی و مرکز مبارزات، مسجد شعبان بود، که شهید قاضی طباطبایی امامت آنجا را عهده دار بودند. شهید قاضی در مبارزه از همه جلوتر و فوق العاده محبوب و مورد احترام بودند و به همین دلیل دسیسه های دشمنان و منحرفین از اسلام علیه ایشان کارگر نمی شد.

در ماه های قبل از پیروزی انقلاب، رهبری جریانات سیاسی، برپایی تظاهرات و تشکیل مجالس، همه بر عهده این شهید بزرگوار بود. مرحوم آیت الله شهید قاضی همیشه سد مستحکمی در مقابل خطوط انحرافی در جریانات ضد انقلابی بود و از اوان پیروزی انقلاب علیه جریانات منحرف و وابسته نظیر خلق مسلمان افشاگری های لازم را می نمود و منحرفان با وجود ایشان قدرت و جرات ابراز وجود پیدا نمی کردند. خدمات ایشان بعد از پیروزی انقلاب نیز شایسته توجه بسیار است.»

نحوه شهادت اولین شهید محراب+ سند

پیوند و علاقه مرحوم قاضی با امام خمینی ناگسستنی شده بود. وی پس از درگذشت مصطفی خمینی گفته بود: اگر یکی یا همه فرزندانم درمی گذشتند این چنین ناراحت نبودم که از رحلت آیت الله مصطفی خمینی ناراحت شدم. rlm& ایشان در بازگشت از نماز مغرب و عشا در شامگاه دهم آبان ۵۸ توسط گروه فرقان به شهادت رسید و اولین شهید محراب انقلاب لقب گرفت.

در بخشی از اسناد مربوط به بازجویی از قاتلان شهید قاضی طباطبایی که از سوی موسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی در اختیار فارس قرار گرفته است، درباره نحوه شناسایی و شهادت ایشان آمده است: فردایش قرار شد که من در خیابان حدود 200 متر مانده به سرکوچه با مشهدی مصطفی بایستم و مهدی هم قاضی را از مسجد تعقیب کند با موتور سوزکی 125 و وقتی به خیابان شاهپور رسید از او سبقت گرفته و راهنمای طرف راست را بزند و آنوقت من از مصطفی جدا شده به سوی (سرپیچ) بروم. برنامه طبق معمول انجام شد و وجود یک فولکس (احتمالا سفید رنگ) که نمی دانم به چه علتی در سر کوچه متوقف شده بود توانست کمک بیشتری را بمن بکند و من درست در اول کوچه سه تیر به سمت سر قاضی نشانه رفتم و سپس با سرعت به آنطرف خیابان فرار کرده و با مهدی از محل دور شدیم. از پشت صدای شلیک چند تیر هم آمد که مشهدی مصطفی می گفت از سوی محافظ وی صورت گرفت.

روح شهدا شاد و راهشان پر رهرو باد ...

* نگارنده : موسی کاظم زاده